

Bloghálózatok rejtett közössége

Szerzői információ:

Zsigó Dávid

2008-ban végzett a Budapesti Corvinus Egyetem Társadalomtudományi Karán és a Rajk László Szakkollégiumban. Diplomamunkájában az online közösségek és a bloghálózatok vizsgálatával foglalkozott. Döntéseméleti, majd virtuális közösségeket vizsgáló kutatásokban működött közre, és részt vett a magyarországi Phare-program értékelésében. Jelenleg az Index Zrt. internetes divíziójának projektmenedzsere. Érdeklődési területei: az online közösségek változásai és a webalkalmazások gazdasági és kulturális hatásai.

E-mail: zsigodavid@gmail.com

Így hivatkozzon erre a cikkre:

Zsigó Dávid. „Bloghálózatok rejtett közössége”.
Információs Társadalom VIII, 4. szám (2008): 115–131.

<https://dx.doi.org/10.22503/inftars.VIII.2008.4.14>

*A folyóiratban közölt művek
a Creative Commons Nevezd meg! – Ne add el! – Így add tovább! 4.0
Nemzetközi Licenc feltételeinek megfelelően használhatók.*

Zsigó Dávid

Bloghálózatok rejtett közössége

Bevezetés

Fél évvel ezelőtt a magyar online médiaipar egyik vezetőjével a blogszolgáltatók üzleti lehetőségeiről beszélgettünk. Akkori állítása szerint azért éri meg blogot üzemeltetni, mert a blogok köré online közösségek szerveződnek, melyeknek a tagjait már könnyedén át lehet terelni a profitábilis szolgáltatásokhoz, mint ahogy az korábban az Index fórumok esetében is történt. A blogok köré szerveződő közösségek léte azonban nem volt nyilvánvaló számomra, így feltettem magamnak a kérdést: Valóban léteznek online közösségek a blogok körül?

Dolgozatomban arról a kutatásról adok számot, melynek során tizennégy zenei blog mintáján vizsgáltam, hogy létrejön-e hálózat az egyes blogok között, és ha igen, az milyen jellemzőkkel írható le. Fő kérdésem az volt, hogy kialakul-e a virtuális közösség valamilyen formája a bloghálózat keretein belül. A kérdések megválaszolásához először a blogok közötti digitális kapcsolatokat és a bloggerek egymás blogjain megjelenő üzeneteit vizsgáltam, majd kérdőíves technikával feltérképeztem a mintában szereplő bloggerek közötti kapcsolati háló sűrűségét, s végül mélyinterjúk segítségével igyekeztem megismerni a kapcsolatok valódi tartalmát és jelentőségét a résztvevők szempontjából.

Online közösségek és kapcsolatok

Az online közösségek számos eltérő meghatározása ismeretes, ám a számítógéppel közvetített kommunikáció (CMC) mindegyikben jelen van. Matzat értelmezése szerint egy online közösség olyan emberek csoportja, akik számítógépes eszközök segítségével kommunikálnak egymással, és ez a kommunikáció alapvetően az egyének közös érdeklődése körül összpontosul (Matzat 2004). A közös érdeklődés, a közös célok és az elektronikus úton való kommunikáció más szerzők felfogásában is megjelenik az online közösségek fő ismérveként (Dennis–Poothari–Natarajan 1998, Figallo 1998). Ezek a szerzők csupán a közös érdeklődést, a közös témát hangsúlyozzák, értelmezésükben az érzelmi háttér nem feltétlenül csoportképző ismérv. Ezzel szemben Rheingold értelmezésében fontos szempont az „érzelmi érintettség” és a „kapcsolat személyes jellege” is (Rheingold 1993).

A virtuális közösségek definiálásában megjelenik az a szempont is, hogy az adott személy milyen gyakorisággal vesz részt az adott közösség életében. Legtöbbször az egyének csatlakoznak egy közösséghez, majd rendszeresen látogatják azt (Hiltz–Wellman 1997), szélsőséges esetekben azonban kialakulhat a közösségtől való függőség is (Hiltz 1984). Habár azt illetően még nem jött létre konszenzus, hogy milyen gyakoriságú részvétel tesz valakit egy közösség aktív tagjává, a leggyakrabban elfogadott nézet szerint a

virtuális közösségek tagjai egymással „rendszeresen” kapcsolatba lépő egyének (Smith 1999). Egy átfogó definíció a következőképpen határozza meg az online közösségek fogalmát: „közös érdeklődési körrel és szokásokkal rendelkező emberek csoportja, akik szervezett keretek között, az internet segítségével rendszeresen és tartósan kommunikálnak egymással” (Ridings–Gefen–Arinze 2002, 273).

Az 1990-es években nagy érdeklődést keltő kutatási témává vált az a kérdés, hogy az online közösségek tagjai között mennyiben állnak fenn valós kapcsolatok. A probléma hátterében az a nézet áll, miszerint az internetes kapcsolatok a hagyományos kapcsolatoknál kisebb jelentőségűek. Ennek fő oka az, hogy az online világ a személyes érintkezés hiányában szenved. A hétköznapi életben a kommunikáció fontos elemei ugyanis a gesztikulálás, a mimika, a hanglejtés vagy a testbeszéd, az internetes kommunikáció során azonban ezeknek csupán a helyettesítői (az ún. emotikonok) jelennek meg. A kommunikációs korlátok leküzdésének eszköze lehet még a kedves, személyes kifejezések elhelyezése a szövegben, valamint az online kommunikáció kiegészítése hagyományos kommunikációs formákkal (Parks–Floyd 1996). Az online világban mindazonáltal – éppen e hiányosságok következtében – gyengébb kötelékek alakulnak ki az emberek között.

Wellman és Gulia kiemelik, hogy az online és offline kapcsolatokat nem lehet teljesen elkülönülten vizsgálni, hiszen az online kapcsolatok is mindennapjaink részét képezik (Wellman–Gulia 1999). Álláspontjuk szerint mind az online, mind az offline érintkezésnek, illetve mind a gyengébb, mind a szorosabb kapcsolatoknak megvan a maguk funkciója, tehát mindkét fajta kapcsolat fenntartása és ápolása egyaránt fontos.

Sassenberg az online közösségek jellemzésekor a csoporthoz való tartozás érzését emeli ki (Sassenberg 2002). Peter Kollock vizsgálatai (Kollock 1999) arra az érdekes megállapításra vezettek, hogy az emberek olyan dolgokban is segítenek egymásnak online, amelyekben offline ezt nem vagy csak ellenszolgáltatás fejében tennék meg. Kollock felhívja továbbá a figyelmet Wellmann és Gulia (1999), valamint Rheingold (1993) tanulmányaira, melyek szerint azok, akik rendszeresen segítik a többieket, gyorsabb és több segítségre számíthatnak a csoporttól. Ezek a szerzők erős normák és szankciók meglétének, illetve kimutatásának a lehetőségét is elének tárják.

Ridings és Gefen arra a kérdésre keresték a választ, hogy az egyének miért csatlakoznak online közösségekhez (Ridings–Gefen–Arinze 2002). Korábbi tanulmányokra és elméletekre támaszkodva több lehetséges motivációs tényezőt is összegyűjtöttek. Ilyen például az, hogy az egyén számára értékes információhoz lehet jutni egy-egy virtuális közösség keretein belül. További motiváló tényező lehet az érzelmi támogatás, a csoporthoz való tartozás érzete, a személyes problémák megbeszélésének lehetősége. Sokan azért csatlakoznak online közösségekhez, hogy ott barátokra, illetve hasonló érdeklődésű emberekre leljenek. Mások kikapcsolódásnak, szórakozásnak tekintik a virtuális közösségekben való részvételt.

A „hírnév” motivációs szerepével Daniel Stewart foglalkozik behatóan (Stewart 2005). A hírnév kérdésköre a jelen kutatás szempontjából is releváns, mivel az egyik hipotézis éppen erre épül. A „hírnév” az online közösségek esetében természetesen az adott közösségen belüli hírnevet jelenti, fakadhat azonban abból is, hogy a közösség tagjai az offline világban is kapcsolatban állnak egymással, és az offline státusukat, mondjuk úgy, magukkal viszik az online közösségbe.

Az internethasználatnak a társas kapcsolatokra gyakorolt hatásaival viszonylag bőseges irodalom foglalkozik. Parks és Floyd az online kapcsolatok vizsgálatokor két szembenálló felfogást mutatnak be (Parks–Floyd 1996). Az egyik álláspont szerint az internetes kapcsolatok felszínesek, személytelenek és gyakran ellenségesek. Azok a szerzők, akik így gondolkodnak, azt feltételezik, hogy a virtuális világban csak „látszat-közösségek” jönnek létre (Berry 1993). Elsősorban a kilencvenes évek elején fogalmazódtak meg hasonló vélemények, amelyeket leginkább arra alapoztak, hogy az online anonimitás nagyobb teret enged az agresszióknak, az ellenséges vagy normasértő viselkedésnek. Az ezzel ellentétes álláspont szerint az internet lehetőséget nyújt új személyes kapcsolatok és új közösségek kialakítására. E szerint a felfogás szerint (McKenna–Green–Gleason 2002) az anonimitás, az elszigeteltség és a sok hasonló érdeklődésű ember virtuális jelenléte megkönnyíti erős kapcsolatok kialakítását főként olyan emberek számára, akik egyébként magányosak vagy félénkek. Erős és stabil kapcsolatok nagyobb valószínűséggel alakulnak ki olyan egyének között, akik hasonló érdeklődésűek, illetve akiket hasonló attitűdök jellemeznek. Az ilyen emberek köre korlátozott, de az internet lehetővé teszi, hogy ezek nagyobb számban találjanak hozzájuk hasonló embereket, leküzdve a fizikai korlátokat. Az anonimitás legfontosabb szerepe abban áll, hogy online az emberek gyakran többet árulnak el magukról, őszintébbek, és a kapcsolatokat nem terhelik meg olyan gátló, előítéletre okot adó tényezők, mint például a nemi vagy faji hovatartozás, a kor vagy a külső megjelenés. Parks és Floyd (Parks–Floyd 1996) kutatási eredményei szerint az, hogy valaki kialakít-e online kapcsolatokat, nem elsősorban a személyiségvonásai vagy demográfiai jellemzői alapján dől el, hanem sokkal inkább az e téren szerzett tapasztalatok függvényében. McKenna és szerzőtársai ezzel szemben azt mutatják ki, hogy a személyiségbeli jellemzők nagyban befolyásolják, hogy valaki mennyire nyílik meg és bontakozik ki az interneten (McKenna–Green–Gleason 2002). Megállapítják, hogy azok, akiknek kevesebb hagyományos kapcsolatuk van, illetve magányosak, nagyobb valószínűséggel alakítanak ki online kapcsolatokat.

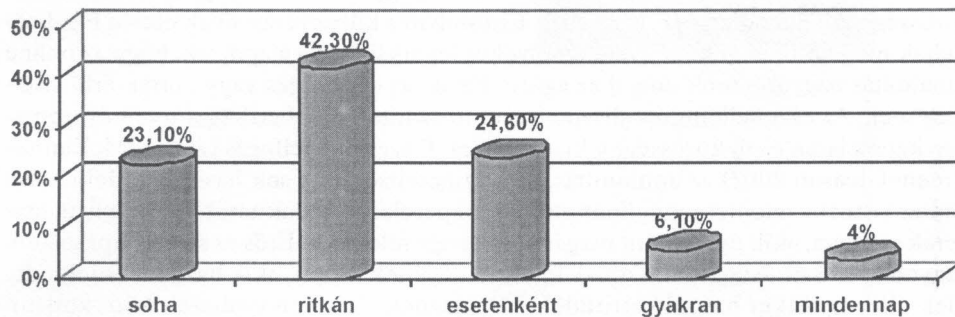
A blogok körül kialakuló online közösségek

Mennyiségi adatok

„A blogok olyan rendszeresen frissített honlapok, amelyeknek a tartalma meghatározott időközönként, fordított időrendi sorrendben jelenik meg” (Schmidt 2007). Az egyes közleményekhez az olvasók általában „kommenteket” fűzhetnek, és az egyes blogok gyakran tartalmaznak *más blogokhoz vezető linkeket*. Az így kialakult rendszert nevezzük *blogoszférának*. A blogoszféra méretéről lehetetlen pontos információt adni, csak becslésekkel élhetünk: „A létező blogok pontos száma egy adott időpillanatban – a blogoszféra dinamikus és decentralizált jellegéből fakadóan – nem határozható meg. A blogok száma az elmúlt években rohamosan nőtt, bár a közelmúltban a növekedés üteme lassulni látszik.” (Sifry 2007)

A magyarországi blogoszféra méretére vonatkozóan az ITTK (Információs Társadalom és Trendkutató Központ) panelvizsgálatából származó adatokat használtam fel

(ITTK-NRC 2008).¹ A felméréshez igénybe vett minta reprezentatív volt a Magyarországon lévő internetfelhasználók teljes populációjára nézve. A blogszféra kiterjedésére a „Szokott-e ön blogot olvasni?” kérdésre adott válaszokból következtethetünk, melyeknek a megoszlását az 1. ábra mutatja be.



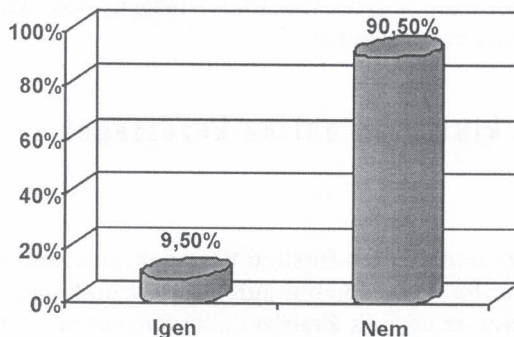
1. ábra

Szokott-e ön blogot olvasni?

(Forrás: ITTK-NRC 2008)

A minta körülbelül tíz százalékát alkotják azok, akik „meglehetősen gyakran” vagy „rendszeresen” olvasnak blogokat, ami Magyarország internetfelhasználó népességére vetítve körülbelül 370 000 embert jelent.²

A blogot író személyek számát az alábbi kérdés volt hivatott felderíteni: „Írt-e Ön az utóbbi egy hónapban blogbejegyzést?” A válaszok megoszlása a 2. ábrán látható.



2. ábra

Írt-e Ön az utóbbi egy hónapban blogbejegyzést?

(Forrás: ITTK-NRC 2008)

¹ Az adatokat ezúton szeretném megköszönni Rab Árpádnak, az ITTK kutatójának.

² Magyarországon 2007-ben körülbelül 3,7 millió fő használta az internetet.

A válaszadók közel tíz százaléka írt blogbejegyzést az adott időszakban, aminek alapján Magyarországon közel 370 ezren blogolnak. Az eredmények értelmezésekor azonban figyelembe kell venni azt, hogy az ezer megkérdezettből összesen hétszázötvenen válaszoltak a blogírással kapcsolatos kérdésre.

A blogközösségek korábbi vizsgálata

A szociológiai jellegű vizsgálatok közül kevés foglalkozik a blogoszféra leírásával és mechanizmusainak feltárásával. A tudományos igényű kutatások némelyike az itt kialakuló hálózatok strukturális vizsgálatára törekszik, olyan témákra koncentrálva, mint például az információáramlás a blogoszférában (Adar–Adamic 2005, Herring et al. 2005). Ezek a vizsgálatok elsősorban a hálózatelméleti gondolkodást alkalmazzák a blogoszférára.

Egy másik kutatási irányzat az ún. strukturációs elmélet (*sociological structuration theory*) megközelítésével vizsgálja a blogokat. E szerint az elmélet szerint minden társadalmi cselekedetet „a struktúra és a képviselő kettőssége” határozza meg (Giddens 1984). A blogokra alkalmazva az elméletet: a blogger egy meghatározott szoftvert használ meghatározott kommunikációs cél elérésére. Három kiemelendő strukturális elem különböztethető meg: a szabályok, a kapcsolatok és a kód (Schmidt 2007). Az elmélet alapján végzett kutatások szerint egyes blogközösségeknek eltérő procedurális szabályaik vannak, amelyek önmagukban a kapcsolatok mértékére utalnak. Csak azok tekinthetők a közösség tagjainak, és azok tudják kommunikációs céljaikat elérni, akik ezeket a szabályokat ismerik és követik (Wei 2004).

A kapcsolatok két fő csoportja különböztethető meg: a blog tartalmába ágyazott hipertextkapcsolatok (digitális linkek), amelyek honlapokat kötnek össze, valamint a szociális kapcsolatok, amelyek a blogok szerzői között jöhetnek létre. A digitális linkek különféle szoftvermechanizmusok útján jönnek létre (permalink, *trackback*, kommentek), esetenként automatikusan, máskor a blogger aktív közreműködésével. Ezek a digitális linkek sokszor a társas kapcsolatok jegyeit is magukon viselik, hiszen lehetséges, hogy a blog szerzőjével egyező vagy eltérő vélemény kifejezésre juttatása jelenik meg bennük. Hálózatelméleti megközelítéssel nézve mikroszinten az egyének bizonyos forrásokra irányítják a figyelmet a digitális linkek és a kommentek által, amelyek így a szűrés és felerősítés funkcióit látják el. Makroszinten a linkek és kommentek hálózatos struktúrát eredményeznek, amelyet az „erőtörvény” (*power law*) jellemez.

Egyes kutatók a blogoszférát az egyéni vélemények, gondolatok közlésének színtereként és azon túl az online közösségek kialakulására módot adó területként értékelik, ahol hasonló érdeklődésű egyénekből álló csoportok kialakulására és fenntartására van lehetőség (Wei 2004).

Fontos megjegyezni, hogy nem minden virtuális csoport alkot virtuális közösséget. Anita Blanchard egy erre vonatkozóan végzett kutatásának ismertetését a virtuális közösségek ismerveinek összefoglalásával kezdi (Blanchard 2004). Szerinte először azokat a virtuális helyeket kell azonosítani, ahol az egyének kapcsolatba léphetnek egymással: ezek az ún. virtuális telepek, amelyeken belül léteznek a virtuális közösségek.

Arra keresi a választ, hogy a blogoszférán belül mozgó egyének halmazai jellemezhetőek-e közösségként. Végeredményben arra a megállapításra jut, hogy a blogok körül kialakuló csoportok szigorúan véve nem tekinthetők virtuális közösségnek, csak bizonyos aktív olvasók, „kommentezők” szűk köréről beszélhetünk (uo.).

Anjo Anjewierden és Lilia Efimova a közösség nyomainak felderítésével foglalkozó cikkükben (Anjewierden–Efimova, 2006) eszközkészletet ajánlanak az olvasóknak a blogok átfogó vizsgálatához. Véleményük szerint egyre több forrás támasztja alá, hogy a blogok körül szociális struktúrák alakulnak ki, s ezek hatással vannak a blogolás normáira és gyakorlatára. A blogkutatást a régészeti kutatásokhoz hasonlítják abból a megfontolásból, hogy a közösség tagjai ún. digitális nyomokat hagynak maguk után, amelyek gyakran közösségük meghatározó jegyei.

A blogközösségek kutatásának egy újabb megközelítése Nancy White-től származik, aki a blogközösségek három olyan típusát azonosítja, amelyek – véleménye szerint – a leggyakrabban fordulnak elő a blogoszférában (White 2006). Elsőként a *blogcentrikus közösséget* emeli ki, ami egy személy, egy szervezet vagy egy ügy blogja körül alakul ki. Magához vonzza az embereket, akik végül a közösséget alkotják, melynek kifejlődésében meghatározó szerepet játszanak a fő „kommentelők”, akik további olvasókat is vonzanak az oldalra. A második típust a *témacentrikus közösségek* alkotják, amelyekre az jellemző, hogy közös témával foglalkozó blogok között jönnek létre. (Ilyen téma lehet pl. az étkezés, a kismamaság, a politika, az utazás stb.). Ahogy ezek növekednek, egyre inkább hálózatos jellegűvé válnak, és a hálózaton belül egy-egy specifikus témában újabb közösségek formálódhatnak. Végül a harmadik típusba a *közösségcentrikus blogközösségeket* sorolja, amelyek egy meghatározott platformon működő bloggerek és blogolvasók összességét foglalják magukban. Az ilyen, gyakran regisztrációs követelménnyel védett közösségek tagjai közelebb állnak egymáshoz, mint az előző két típusban. Ezekben a közösségekben kisebb hangsúlyt fektetnek a digitális linkekre, fontosabb, hogy ki kinek a blogján „kommentezik”.

A zenei blogok vizsgálata

Kérdések

Kérdéses volt számomra, hogy létezik-e hálózat a bloggerek között, azaz a vizsgált blogok közösségeiben kialakulnak-e a hálózati funkciók. Megvizsgáltam a hálózat jellemzőit, struktúráját és kiterjedését. A kutatás elsősorban a bloggerek között létrejövő társas kapcsolatokra és bloggerek által alkotott online közösségek működésére irányult: arra voltam kíváncsi, hogy ezek valóban virtuális közösséggé formálódnak-e, és ha igen, annak más virtuális közösségekhez viszonyítva milyen sajátosságai vannak. A kutatás fő kérdései tehát a következők voltak:

1. Kialakul-e hálózat a blogok, illetve a bloggerek között?
2. Amennyiben létrejön, az milyen jellemzőkkel írható le?
3. Létezik-e a virtuális közösség valamilyen formája a hálózaton belül?
4. Amennyiben igen, az milyen jellemzőkkel írható le?

Kutatási módszerek

A kutatás célja bizonyos típusú online közösségek vizsgálata, s ezen belül az internetes blogok és bloggerek közötti kapcsolatokra vonatkozó következtetések megfogalmazása volt, ám a fenti kérdések megválaszolásának lehetőségét önmagában egyetlen különálló vizsgálati módszer sem tette lehetővé. Ezért olyan átfogó és összetett elemzési technikát választottam, amely áthidalja a kérdések összetettségéből fakadó problémákat, és alkalmas a blogok és bloggerek közötti kapcsolatok, valamint a blogokból felépülő hálózat együttes feltérképezésére.

Mindenekelőtt szükség volt a *vizsgált blogok közötti digitális kapcsolatok (URL linkek) összegyűjtésére*. Mérnem kellett továbbá a blogok közötti kapcsolatok egy másik megnyilvánulási formáját, a „kommentek” számát és irányát is, hogy feltérképezhessem az egyes blogok szerzőitől származó, más blogokon publikált tartalmak megjelenését. Ezenkívül meg kellett ismernem a *blogok szerzőinek a többi blog szerzőihez fűződő kapcsolatait* is, amihez *online kérdőíves módszert* alkalmaztam: a kérdőívet a mintában szereplő bloggerek közül kilencen töltötték ki.³ A megkérdezetteknek a mintába került többi bloggerre vonatkozóan meg kellett határozniuk a közöttük fennálló társas kapcsolat minőségét, a válaszlehetőségek közül választva mind a személyes, mind a virtuális ismeretség minőségére vonatkozóan:

- „Személyes ismeretség: 1. nem, 2. arcról, 3. dumáltunk már, 4. találkozáskor dumálunk, 5. rendszeresen találkozunk, 6. barátom/barátnőm.”
- „Virtuális ismeretség: 1. nem, 2. névről ismerős, 3. blogját ismerem, 4. blogját olvasom, 5. volt privát kommunikáció köztünk,⁴ 6. rendszeres privát kommunikáció, 7. online projektünk van.”

A kérdőívben arra a kérdésre is válaszolniuk kellett a bloggereknek, hogy a mintában szereplő többi bloggert saját blogjának írása előtt vagy azután ismerte-e meg, és ismerkedésük milyen formában történt:

- „Blogom írása előtt: 1. ismertem személyesen, 2. ismertem virtuálisan,⁵ 3. nem ismertem.”
- „Blogom írása után: 1. ismertem személyesen, 2. ismertem virtuálisan, 3. nem ismertem.”

Végül fel kellett térképeznem a bloggereknek a blogolással kapcsolatos normáit és attitűdjeit, és meg kellett ismernem a többi bloggerhez fűződő kapcsolataik jelentését és jelentőségét is. Ehhez mélyinterjúkat folytattam az egyes blogok tulaj-

³ Good bye Paris, Alice, Sam Spade, Mizeka, Söcső, Csoo-Gurkaserpa (egynek számítva), Rolo, Stereomaci, Vegyeskazetta.

⁴ A privát kommunikáció rendszeres kommentezést vagy a két blogger közötti e-mail váltást jelentett.

⁵ Ebben az esetben a virtuális ismeretséget az alábbi leírással határoztam meg, ami a kérdőívben is olvasható volt: „Privát üzenetet váltottatok korábban, vagy rendszeresen olvasod és kommentezed a blogját?”

donosaival. Az interjúk online formában, szöveges üzenetek váltásával (chat keretében) készültek, és átlagosan egy órát vettek igénybe. A beszélgetésekhez előre elkészítettem egy kérdésvázlatot, az alábbi logikát követve: Bevezető, 1. blokk: a blogger viszonya a saját blogjához, 2. blokk: a blogolással kapcsolatos általános vélekedése, 3. blokk: a „bloggerek mint közösség” szemlélettel kapcsolatos vélekedése, 4. blokk: zárás.

Mintavétel

A mintába kerülő blogok kiválasztásának az első kritériuma az volt, hogy a blogok egy témáról szóljanak (popzene). Az elemzés kivitelezhetőségét szem előtt tartva további feltételem volt, hogy magyar nyelvűek legyenek, hogy a három jelentős magyarországi blogszolgáltató egyikén legyenek regisztrálva, és természetes személyhez tartozzanak, vagyis ne legyen intézményi hátterük.

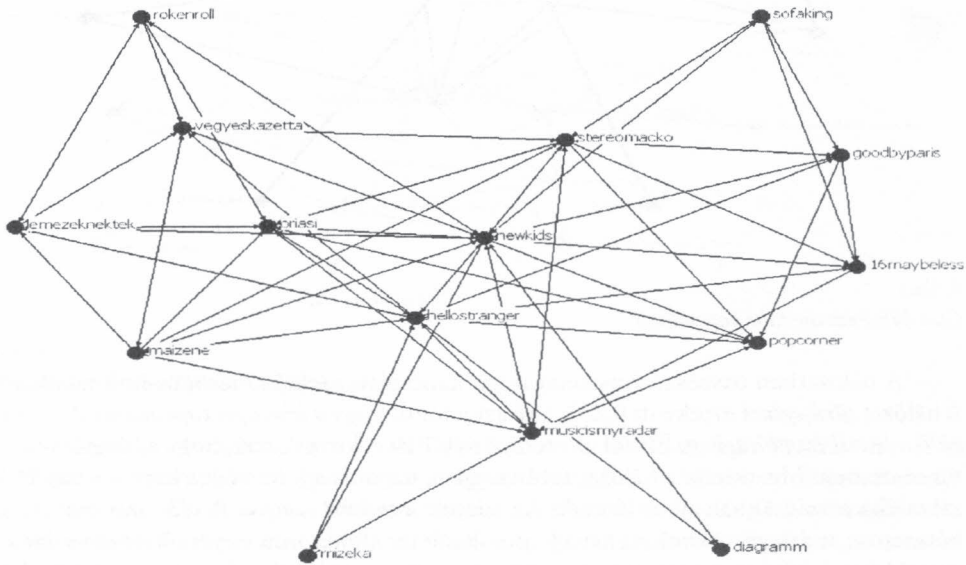
A második lépés a vizsgálandó blogok konkrét kiválasztása volt. Itt azt tartottam szem előtt, hogy a bloghálózat magában hordozza az online közösség kialakulásának lehetőségét. Ezért egy tetszőlegesen kiválasztott blog linkjeiből kiválasztottam azokat, melyek megfeleltek a fenti kritériumoknak, és így egy összesen 15 elemből álló mintát alakítottam ki a kutatás számára. Végeredményben tehát a teljes magyar bloghálózat egy kiválasztott alcsoportján belül, egy feltételezett központ köré szerveződő bloghalmazból nyertem a mintámat, melyet a következő blogok alkottak:

	<i>Blog neve</i>	<i>Blog szerző(i)</i>	<i>Blog URL</i>
1	16 maybe less	Ursula	www.16maybeless.freeblog.hu
2	diagram	Diagramm	www.diagram.freeblog.hu
3	good bye paris	Goodbeyparis	www.goodbyeparis.blog.hu
4	hello stranger	Alice	www.hellostranger.blog.hu
5	lemezek nektek	Lemez nektek	www.lemezeknektek.freeblog.hu
6	mai zene	Sam spde	www.maizenc.freeblog.hu
7	minden zenében kanál	Mizcka	www.mizcka.blog.hu
8	music is my radar	Söcső	www.musicismyradar.blog.hu
9	new kids on tgc blog	Csoo, Gurkaserpa	www.newkidsontheblog.blog.hu
10	oriasi	Rolo, Zsenya, Toszi	www.oriasi.blog.hu
11	popcorner	Popcorner	www.popcorner.blog.hu
12	things you don't have to know about music	Megmondó	http://rakenrol.blog.hu/
13	sofa king	Vargyai	http://lets-have-a-war.blogspot.com/
14	stereomackó	Stereomacko	http://stereomacko.blog.hu/
15	vegyskazetta	Vegyskazetta	http://vegyskazetta.blog.hu/

A vizsgálat eredményei

A blogok közötti digitális kapcsolatok

Az első feladat a blogok közötti digitális linkek révén létrejövő hálózat feltérképezése volt. Ennek az volt a célja, hogy kiderítsem, létezik-e egyáltalán valamiféle hálózat a vizsgált blogok között, és amennyiben igen, annak melyek a jellemzők.

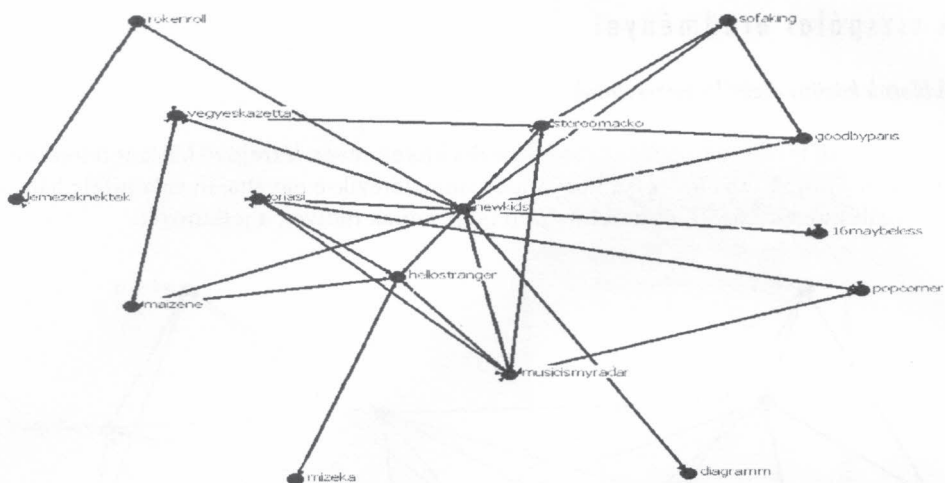


3. ábra

A vizsgált blogok közötti digitális kapcsolatok gráfja

A gráfon kirajzolódó hálózatban összesen 75 relációs kapcsolat található, azaz 75 link mutat valamelyik blogból egy másikra. A hálózat *sűrűségének* értéke 0,357, ami azt jelenti, hogy *a lehetséges kapcsolatok 35,7 százaléka létezik a valóságban*. Ebből az is következik, hogy a blogok jelentős része nem hivatkozik a hálózat többi tagjára, ugyanis a lehetséges kapcsolatok 64,3 százaléka a valóságban nem létezik. Az adatok *standard szórása* 0,479, ami majdnem másfélszerese az átlagértéknek, tehát a kapcsolatok eléggé egyenlőtlenül oszlanak meg a blogok között.

Amennyiben két blog között csak a kölcsönös egymásra hivatkozást tekintjük kapcsolatnak, az adatok alapján az alábbi gráf rajzolható fel:



4. ábra

Csak kölcsönös digitális kapcsolatok

A hálózatban összesen huszonöt ilyen kapcsolatot jelző kölcsönös link található. A hálózat *sűrűségének* értéke itt 0,233, ami azt jelenti, hogy a *lehetséges kapcsolatok 23,3 százaléka létezik a valóságban*. Ebből az eredményből az is következik, hogy a blogok jelentős része nem hivatkozik a hálózat többi tagjára, ugyanis a lehetséges kapcsolatok 76,7 százaléka a valóságban nem létezik. Az adatok *standard szórása* 0,423, ami majdnem kétszerese az átlagértéknek, tehát a kapcsolatok meglehetősen egyenlőtlenül oszlanak meg a blogok között. A valóságban ez azt jelenti, hogy a blogoknak csak egy részére jellemző az egymásra hivatkozás.

A digitális linkeket tekinthetjük bizonyos ajánlásnak vagy minőségbiztosításnak is, amit a blog szerkesztője tartalomként helyez el a saját oldalán. Ezzel azt üzeni olvasóinak, hogy „ha engem olvastok, olvassátok ezeket is, mert jók”. A jó minősítés kétféleképpen értelmezhető: 1. „én is olvasom”; 2. „ez a blog olyan, mint az enyém”. Természetesen e kettő kombinációja is elképzelhető, ám bármelyik elegendő lehet önmagában is ahhoz, hogy ajánlasként funkcionáljon egy blogger honlapján. Mindez azt is jelenti, hogy a milliányi weboldal közül a blogger csak néhányat ajánl látogatói számára, ebből pedig az következik, hogy *a blogok közötti digitális kapcsolatok alkalmasak a hálózat szűrő funkciójának ellátására*.

Másfelől a digitális kapcsolatok lehetőséget adnak arra, hogy a különböző látogatókat azonos irányokba tereljék, figyelmüket azonos területre összpontosítsák. Amennyiben link mutat egy internetes oldalra, nő annak a valószínűsége, hogy oda eljut egy felhasználó. A linkek segítségével közös platformra lehet irányítani különböző emberek figyelmét és aktivitását.

A kutatás eredményei alapján azt állíthatjuk, hogy a vizsgált blogok esetében *adott volt a blogok közötti hálózat létrejöttének két szükséges feltétele: a linkek betöltötték a szűrés és az „összehozás” funkcióját*.

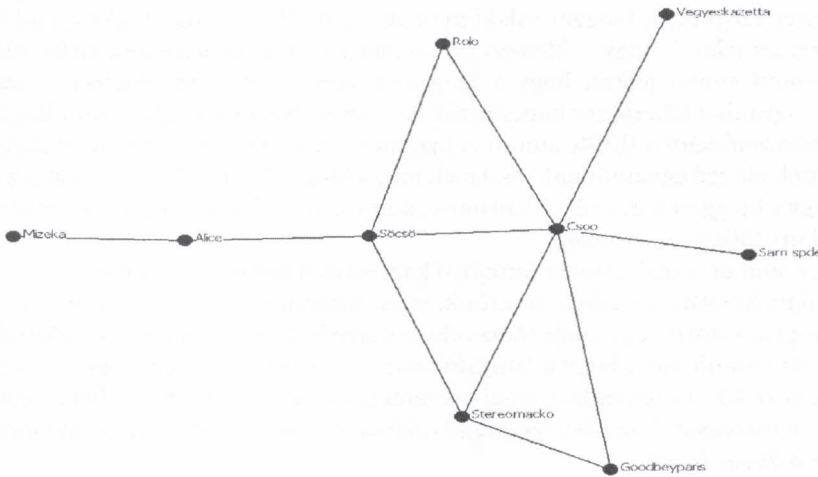
kommentezőikkel. Erre utalnak a virtuális kapcsolatok és a kommentezés összefüggésére vonatkozó eredmények: a kétféle hálózat közötti korrelációs együttható 0,7-es értéke erős kapcsolatról tanúskodik. Ebből arra következtethetünk, hogy a vizsgált bloggerek esetében a kommentezés erősítette a közösség kialakulásának lehetőségét.

Az eredmények azt mutatják, hogy mind a digitális linkek, mind a kommentek tekintetében tételezhető a kapcsolati háló létezése. A fentebbi érvelést figyelembe véve tehát azt állítom, hogy a vizsgált blogok között kialakult hálózat létezik.

A hálózat tulajdonságainak elemzésekor két dolgot emelek ki. A hálózat a linkek tekintetében 36 százalékos sűrűségértéket mutat, ami közepesnek mondható. Centralizáltsága kétségtelen, mivel az ezt tükröző érték a hálózaton belül 46 százalék. A kommentek révén felépülő hálózat – mint láttuk – kevésbé sűrű és még inkább centralizált. Mindent egybevetve tehát *nem sűrű, erősen centralizált hálózatról beszélhetünk.*⁷

A kérdőíves vizsgálattal feltárt kapcsolatok

A kérdőíves kutatás az egyes bloggerek közötti virtuális kapcsolatok feltárására irányult. A kapcsolat meglétének kritériuma az volt, hogy rendszeresen olvassák-e egymás blogjait, és azokon kommenteznek-e, valamint az, hogy váltottak-e már privát üzeneteket egymással. Csak azokat a kapcsolatokat tekintettem létezőknek, amelyeknek a meglétét mind a két fél megerősítette. Az adatok feldolgozását követően az alábbi gráfot kaptam:



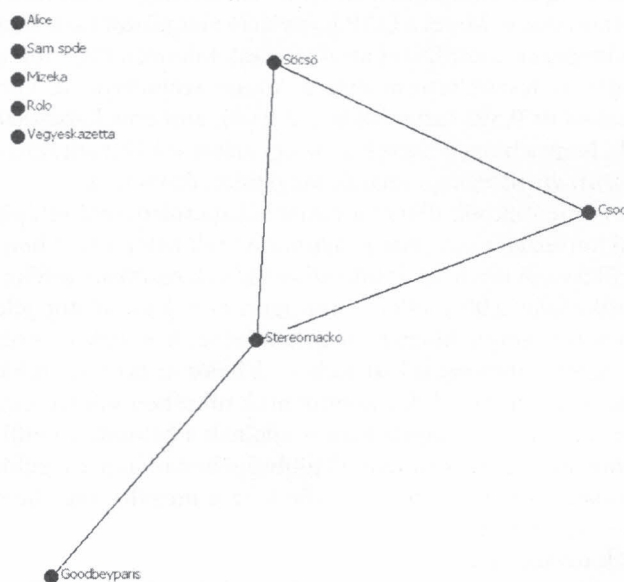
6. ábra

Visszaigazolt virtuális kapcsolatok

⁷ Feltételezésem szerint a hálózatra vonatkozó mutatók hasonlóan alakultak volna, ha a mintavételi eljáráskor más blogok kerültek volna a mintába, ám az egyes blogokra vonatkozó mutatószámok bizonyára másnak adódtak volna.

A hálózatban összesen 11 kapcsolat található, azaz a nyolc blogger között 11 alkalommal jött létre mind a két oldalról virtuális kapcsolat. A hálózat *sűrűség értéke* 0,306, ami azt jelenti, hogy *a lehetséges kapcsolatoknak körülbelül a 30 százaléka létezik a valóságban*. A bloggerek jelentős része tehát nem áll kapcsolatban a hálózat többi tagjával, ugyanis a lehetséges kapcsolatok 70 százaléka a valóságban nem létezik. Az adatok *standard szórása* 0,461, ami majdnem másfélszerese az átlagértéknek, vagyis az ilyen jellegű kapcsolatok is eléggé egyenlőtlenül oszlanak meg a bloggerek között.

A kérdőív egy másik kérdése azt firtatta, hogy a blogolás milyen hatással van a virtuális ismerkedésre. A bloggereknek meg kellett mondaniuk, hogy mielőtt ők maguk blogolni kezdtek, kit ismertek akár személyesen, akár virtuálisan a mintába került többi blogger közül. A válaszokból kiderült, hogy a blogolás megkezdése előtt igen kevés ilyen kapcsolat állt fenn közöttük. Ezt az alábbi gráf is jól mutatja:



7. ábra

Virtuális kapcsolatok a blogolás megkezdése előtt

A 6. és a 7. ábra összevetésével jól látható a blogolás előtt és az azt követően létrejött virtuális kapcsolatok arányában mutatkozó különbség. Megállapíthatjuk, hogy *a blogolás elősegíti a virtuális kapcsolatok kialakulását, ami a virtuális közösség létének egyik szükséges feltétele*.

A virtuális kapcsolati hálózat *sűrűsége alacsonynak mondható* (30 százalék), ugyanakkor a hálózatot *nagyfokú centralitás jellemzi* (50 százalék), vagyis a hálózat tagjai laza, centralizált közösséget alkothatnak. Ám a kapcsolati hálózatok megléte önmagában még nem elégséges feltétele annak, hogy a bloggerek közösségének létezését feltételezzük. Mielőtt a közösség létének vizsgálatát bemutatnám, érdemes egy rövid kitérő erejéig összehasonlítani az eddig megismert hálózatokat.

QAP korrelációs vizsgálat

A különböző kapcsolatok alapján felépülő hálózatok közötti hasonlóságok, illetve eltérések feltárásához az ún. QAP korrelációs vizsgálatot alkalmaztam.

Először a digitális linkek, illetve a kommentek alapján felrajzolt hálózatok közötti hasonlóságot vizsgáltam. Az adatok számítógépes feldolgozása alapján a *kétféle hálózat közötti korrelációs együttható* értéke 0,485 (szignifikancia: 0,00 érték mellett), ami *közepes erősségű kapcsolatra* enged következtetni. A blogok közötti linkek és kommentek által létrehozott hálózatokban az egyes szereplők hasonló helyet foglalnak el. Ez arra utal, hogy akik a saját blogjukban hivatkoznak mások blogjaira, azok gyakrabban kommenteznek is a hivatkozott blogban, vagy fordítva: a mások blogjában kommentező bloggerek gyakrabban jelenítik meg saját blogjukban a más blogokra vezető linkeket.

Másodszor a digitális linkekből, illetve a virtuális kapcsolatokból származó hálózatokat hasonlítottam össze. Mivel a QAP korreláció vizsgálatot csak azonos méretű hálózatokon lehet elvégezni, a kérdőívet azonban csak kilencen töltötték ki, a linkeket tartalmazó hálózatot is leszűkítettem erre a kilenc személyre. A két hálózat közötti *korrelációs együttható* itt 0,593 (szignifikancia: 0,00), ami erős kapcsolatot jelent, vagyis azt mondhatjuk, hogy a blogok esetében az egymásra való hivatkozások erősen utalnak a bloggerek közötti virtuális kapcsolatok meglétére, és viszont.

Végül a kommentekből, illetve a virtuális kapcsolatokból felépülő hálózatok közötti statisztikai korrelációt vizsgáltam, a kommentek hálózatát ebben az esetben is kilenceleműre szűkítve. A két hálózat közötti *korrelációs együttható* értéke ekkor 0,706-nak adódott (szignifikancia: 0.00 mellett), ami igen erős kapcsolatot jelent: a bloggerek kommentjei más bloggerek blogjain nagyban növelik annak az esélyét, hogy a két blogger között egyéb kapcsolat is kialakuljon. A hálózati aktivitás tehát közösséget hoz létre, mivel azok a szereplők, akik a kommentek tükrében sok kapcsolattal rendelkeznek, jellemzően sok virtuális kapcsolatot is ápolnak a hálózaton belül. Feltételezhető, hogy a kommentezés az esetek túlnyomó többségében időben megelőzi a virtuális kapcsolatok kialakulását, így plauzibilisnek tűnik az a megállapítás, hogy a kettő között ok-okozati összefüggés áll fenn.

Az interjúk további tanulságai

A kilenc mélyinterjú során a bloggerek motivációjára, attitűdjeire, valamint egymás közti kapcsolataira vonatkozóan feltárt adalékok bemutatása meghaladná e cikk terjedelmi kereteit, ezért itt az idézetek mellőzésével csak összefoglalóan jelzem, hogy *a bloggereket elsősorban a szabad önkifejezés vágya motiválja a blog indítására*. Indítékaik között a *baráti körük számára nyújtott információközlés* igénye mellett fontos szerepet játszik az a szándék, hogy *ízlésformáló hatást fejtsenek ki tágabb környezetükre is*.

A *kapcsolatépítés* tekintetében jellemző rájuk az az igény, hogy megnyilatkozásaikra hozzájuk hasonló érdeklődésű emberektől kapjanak visszajelzéseket vagy inspiráló gondolatokat. Az így kialakuló virtuális kapcsolatokat azonban a személyes kapcsolatokhoz mérve sekélyesebbnek minősítik.

A mintában szereplő blogok többsége *tartalmilag* egy bizonyos rétegízlést képvisel, amire az újító attitűd jellemző, legalábbis hazai viszonylatban. A bloggerek figyelnek egymásra, sokat számítanak nekik a visszajelzések. Közösségteremtő erőként összefűzi őket egymással, hogy zenei ízlésüket tükröző blogjaik tartalmilag nagyon ha-

sonlók. Bizonyos *közös normarendszer* meglétére ebben a körben egyedül a *mainstream zenei ízlés jellegzetesen visszatérő elutasítása* utal, ugyanakkor az egymás iránti kölcsönös bizalom kétségkívül fennáll. Amennyiben tehát elfogadjuk, hogy a vizsgált bloghálózaton belül létezik valamiféle közösség, hozzá kell tennünk, hogy ez nagymértékben különbözik nemcsak a hagyományos közösségektől, hanem a más típusú virtuális közösségektől is.

Összegzés

A vizsgálat eredményei a következőkben foglalhatók össze:

- létezik a blogok és a bloggerek hálózata,
- ez laza, centralizált hálózat,
- a hálózat tagjai között létrejött a társas kapcsolatok bizonyos formája, ami a közösség kialakulásának szükséges feltétele,
- a bloggerek között létezik egy bizonyos fajta virtuális közösség, melynek jellemzői
 - a közös motívumok, célok és attitűdök,
 - a bizalom a csoport tagjai között, továbbá
 - a csoporton belüli kommunikáció,
- ám ez a közösség eltér a „hagyományosabb” virtuális közösségektől az alábbi vonások tekintetében:
 - a közösségre vonatkozó normák nem egyértelműek,
 - a normák fenntartására szolgáló mechanizmusok nem azonosíthatók.

Az eredmények a minta méretéből fakadóan magára a vizsgált közösségre értenedők. Éppen ezért érdemesnek tartanám hasonló vizsgálatok elvégzését más témájú blogokon is. A hálózatok kialakulásának elemzésekor fontos információkkal szolgálhatna továbbá a viszonyok időbeli változásainak figyelembevétele is.

Kérdéses volt számomra, hogy a blogoszféra vizsgált szeletén belül az online közösség hiányával vagy pedig a közösség egy új formájával találkozunk-e. Bebizonyosodott, hogy a blogolás virtuális kapcsolatokat hoz létre azonos érdeklődésű, motivációjú emberek között, ami lehetővé teszi a virtuális közösségek kialakulását. Véleményem szerint a kutatás során sikerült azonosítani a mintában a blogoszféra általánosan jellemző vonásait, amelyek elsősorban a blogközösségek sajátjai. Ezek arra mutatnak, hogy a bloggerek más online közösségeknél általában lazább kötődésű, individualistább közösségeket alkotnak a világhálón.

Irodalom

- Adar, E. – Adamic, L. A. 2005. Tracking information epidemics in blogspace. *Proceedings of the 2005 IEEE/WIC/ACM International Conference on Web Intelligence*, 207–214.
- Anjewierden, A. – Efimova, L. 2006. Understanding weblog communities through digital traces. In *On the Move to Meaningful Internet Systems 2006: OTM 2006 Workshops*. Heidelberg, Springer Berlin, 279–289.

- Berry, W. 1993. *Sex, economy, freedom, and community*. New York, Pantheon.
- Blanchard, A. 2004. *Into the blogosphere*. Retrieved április 2008, from http://blog.lib.umn.edu/http://blog.lib.umn.edu/blogosphere/blogs_as_virtual.html
- Dennis, A. R. – Pootheri, S. K. – Natarajan, V. L. 1998. Lessons from the early adopters of Web groupware. *Journal of Management Information Systems*, 14 (4), 65–86.
- Efimova, L. 2004. Június. *Weblog networks as social ecosystems*. Retrieved április 2008, from mathemagenic: <http://blog.mathemagenic.com/2004/06/10.html#a1235>
- Figallo, C. 1998. *Hosting Web communities: Building relationships, increasing customer loyalty, and maintaining a competitive edge*. New York, John Wiley & Sons.
- Giddens, A. 1984. *The Constitution of Society*. Cambridge, Polity Press.
- Herring, S. C. – Kouper, I. – Paolillo, J. C. – Scheidt, L. A. – Tyworth, M. – Welsch, P. – Wright, B. – Ning Yu 2005. Conversations in the blogosphere: An analysis 'from the bottom up'. *Proceedings of the Thirty-Eighth Hawaii International Conference on System Sciences*.
- Hiltz, S. R. 1984. *On-line communities: A case study of the office of the future*. Norwood, NJ, Ablex Publishing Corporation.
- Hiltz, S. R. – Wellman, B. 1997. Asynchronous learning networks as a virtual classroom. *Communications of the ACM*, 40 (9), 44–49.
- ITTK-NRC 2008. *ITTK-NRC 2008*.
- Kollock, P. 1999. The Economics of On-line Cooperation: Gifts and Public goods in Cyberspace. In M. S. Kollock (ed.): *Communities in Cyberspace*. New York, Routledge.
- Matzat, U. 2004. Cooperation and Community on the Internet: Past Issues and Present Perspectives for theoretical-empirical Internet Research. *Analyse & Kritik*, 26 (1), 63–90.
- McKenna, K. Y. – Green, A. S. – Gleason, M. E. 2002. Relationship Formation on the Internet: What's the Big Attraction. *Journal of Social Issues*, 58 (1), 9–31.
- Parks, M. – Floyd, K. 1996. Making Friends in Cyberspace. *Journal of Communication*, 0021-9916/96.
- Rheingold, H. 1993. *The virtual community: Homesteading on the electronic frontier*. Reading, MA, Addison-Wesley.
- Ridings, C. – Gefen, D. – Arinze, B. 2002. Some antecedents and effects of trust in virtual communities. *Journal of Strategic Information Systems*, 11 (3-4), 271–295.
- Sassenberg, K. 2002. Common Bond and Common Identity Groups on the Internet. *Group Dynamics*, 6 (1), 27–37.
- Schmidt, J. 2007. Blogging practices: An analytical framework. *Journal of Computer-Mediated Communication*, article 13.
- Sifry, D. 2007, április. *The state of the live web*. Retrieved április 2008, from <http://technorati.com/weblog/2007/04/328.html>
- Smith, A. D. 1999. Problems of conflict management in virtual communities. In Smith, M. A. – P. Kollock (eds.): *Communities in cyberspace*. New York, Routledge.
- Stewart, D. 2005. Social status in an open-source community. *American sociological review*, 70 (55), 823–842.
- Wei, C. 2004. Formation of norms in a blog community. In Gurak, S. A. (ed.): *Into the Blogosphere. Rhetoric, Community, and Culture of Weblogs*. from http://blog.lib.umn.edu/blogosphere/formation_of_norms.html
- Wellman, B. – Gulia, M. 1999. Net Surfers Don't Ride Alone: Virtual Communities as Communities. In Wellman, Barry (ed.): *Networks in the Global Village*. Boulder, Westview Press.
- White, N. (2006, július). *Blogs and Community - Some thinking out loud*. Retrieved április 2008, from www.fullcirc.com: <http://www.fullcirc.com/weblog/2006/07/blogs-and-community-some-thinking-out.htm>